

УДК 821.161.2 +737

Олена ЦАРЕНКО

кандидат політичних наук,
директор Коледжу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна
e-mail: mk.ycsa.2018@gmail.com

Артем КРИВЦОВ

студент спеціальності «Право»
Коледжу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна

ЖИТТЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У СУЧАСНІЙ НУМІЗМАТИЦІ І ФАЛЕРИСТИЦІ УКРАЇНИ

У статті зроблено спробу розглянути життєвий і творчий шлях видатного українського педагога, публіциста, поета та письменника Василя Олександровича Сухомлинського (1918–1970) крізь призму сучасної нумізматики і фалеристики України. Увага зосереджена на ювілейних монетах Національного банку України та відомчих відзнаках Міністерства освіти і науки України.

Ключові слова: Василь Сухомлинський, нумізматики та фалеристики України, ювілейні та пам'ятні монети, нагрудні знаки.

Україна дуже багата на видатних письменників, публіцистів, педагогів, вчених, поетів та прозаїків. Саме історія української нації відкриває нам легендарних постатей, які змінили нашу країну та увесь світ. Навіть сучасна нумізматики та фалеристика має неабияку спорідненість з видатними діячами освіти, науки і літератури.

Відомий педагог Василь Сухомлинський подарував Батьківщині свої численні роки розвитку освіти. Пропрацювавши 23 роки директором Павлівської середньої школи, що на Кіровоградщині, він виховав у кожному своєму учневі доброту, тактовність, чуйність, патріотизм, любов до батьків й до рідної мови, до людей й до рідної землі [6].

30 вересня 2003 року, Монетний двір Національного банку України (далі – НБУ) випустили ювілейну монету на честь 85-річчя Василя Сухомлинського. Дана монета відноситься до серії «Видатні особистості України». Номінал монети складає 2 гривні, а виготовлена вона із нейзильберу [2, 7].

Рисунок 1 – Ювілейна монета
«Василь Сухомлинський»
(Монетний двір НБУ, 2 гривні, 2003 р., аверс і реверс)

На аверсі монети зображено стилізовану композицію що складається з книг – символу знань, науки і освіти, а також праці Василя Олександровича та дітей, які займаються навчанням й дозволяють. Також, якщо подивитися на книги, можна побачити, що на першій із них написано назву відомого твору «Серце віддаю дітям». Додатково, на монеті відкарбовано номінал та рік випуску ювілейної монети [4, 5, 7].

На реверсі зображено портрет Василя Сухомлинського та вертикально зроблено напис з роками його життя. Також на реверсі можна побачити праворуч напис, який зроблений півколом: «В.О. Сухомлинський» [7].

Василь Сухомлинський народився 28 вересня 1918 року в селі Василівка Василівської волості Олександрійського повіту Херсонської губернії (зараз – Онуфріївський район Кіровоградської області), у звичайній селянській родині.

Після закінчення семирічної школи, Василь Олександрович вирушив до Кременчука. Саме у цьому місті видатний поет навчався на факультеті української мови та літератури в педагогічному інституті. У 1935 році розпочалася педагогічна діяльність Сухомлинського [6].

У 17 років Василь Олександрович працював вчителем у сільській заочній школі, а невдовзі перевівся до Полтавського педагогічного інституту заочником та закінчив його наприкінці 30-х років ХХ століття. Після закінчення інституту, легендарний педагог вчителював в Онуфріївській середній школі [6].

Під час Другої світової війни, Сухомлинський знаходився на територіях бойових дій, як військово-вслужбовець. Але, після нелегкого поранення, лікарі визнали Василя Олександровича непридатним до військової служби.

З 1942 по 1944 роки Василь Сухомлинський працював директором сільської середньої школи. Після закінчення війни його призначили завідувачем Онуфріївського районного відділу народної освіти, але незабаром Василь Олександрович став директором Павлиської середньої школи, де працював до кінця свого життя [6].

Як мудрий педагог та досвідчений керівник, Василь Сухомлинський перетворив звичайну сільську школу на педагогічну лабораторію, де реалізовував науково-практичну та літературно-публіцистичну діяльність, а також займався розвитком педагогічної мудрості.

На початку 50-х років ХХ століття Василь Олександрович почав займатися науковою діяльністю. У 1955 році він став кандидатом педагогічних наук захистивши дисертацію на тему «Директор школи – керівник навчально-виховного процесу», а через два роки видатний вчитель став членом-кореспондентом Академії педагогічних наук. Під кінець 50-х років ХХ століття Василю Сухомлинському було присвоєно почесне звання «Заслужений вчитель УРСР». За своє життя Василь Олександрович написав 48 монографій та більше 600 наукових статей, а також 1500 творів для дітей. У 1968 році В. О. Сухомлинський нагороджений званням Героя Соціалістичної Праці [6].

На 52-му році життя Василя Олександровича не стало. Та після його смерті, його творчий та науковий спадок став еталоном розвитку сучасної освіти та української літератури. Його твори отримали популярність у всьому світі і були перекладені на 59 мов світу [6].

Особливо, книга «Серце віддаю дітям» посіла почесне місце у літературній спадщині Сухомлинського та була перекладена на 30 мов світу і витримала 54 видання [6].

У 2018 році українці святкуватимуть на рівні ЮНЕСКО 100-річчя Василя Олександровича Сухомлинського. І на честь цієї події 3 вересня 2018 року, Монетний двір НБУ випустив ювілейну монету «Серце віддаю дітям», яка належить до серії «Видатні особистості України». Номінал монети складає 2 гривні, а виготовлена вона із нейзильберу [2, 7].

На аверсі монети зображено портрет Василя Сухомлинського, рік карбування та номінал монети, а також роки життя видатного педагога [5, 7].

На реверсі відображено стилізовану композицію по центру якої зображено серце з написом

Рисунок 2 – Ювілейна монета «Серце віддаю дітям» (Монетний двір НБУ, 2 гривні, 2018 р., аверс і реверс)

«ВІДДАЮ ДІТЯМ», а навколо серця можна побачити стилізовані фрагменти з дитячих оповідань В. О. Сухомлинського [5, 7].

На честь легендарного українського діяча освіти і літератури було названо декілька організацій, зокрема: Міжнародна асоціація прихильників Сухомлинського та Українська асоціація Василя Сухомлинського [6].

Також ім'я Василя Олександровича носять Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, Павлиська ЗОШ I–III ступенів-лицей ім. В. О. Сухомлинського, Олександрійське педагогічне училище Кіровоградської області ім. В. О. Сухомлинського, дитячий навчальний заклад ім. В. О. Сухомлинського, Український коледж імені В. О. Сухомлинського м. Києва та найкращий і найстаріший заклад вищої освіти на Півдні України – Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського [6].

11 липня 2005 року Міністерство освіти і науки України затвердило заохочувальну відзнаку – нагрудний знак «Василь Сухомлинський». Згідно Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства освіти і науки України, нагрудний знак «Василь Сухомлинський» має третій (найвищий) ступінь серед усіх заохочувальних відзнак [1].

Даним нагрудним знаком нагороджуються провідні науково-педагогічні працівники, а також особи, які зробили особливий внесок у розвиток загальної середньої освіти, які досягли значних успіхів у вихованні та навчанні підростаючого покоління, навчально-науковому забезпеченні загальної середньої освіти, створенні освітніх та науково-методичних підручників та посібників для середніх загальноосвітніх закладів [1].

Всього було створено два варіанти нагрудного знаку. Перший варіант існував до 2013 року.

Перший нагрудний знак був виготовлений у формі медалі. На металевій колодці з позолотою зображено зверху малий Державний герб України, під яким можна побачити стилізований фрагмент

Рисунок 3 – Нагрудний знак «Василь Сухомлинський» (перший варіант)

синьо-жовтого прапора, який нагадує форму книги – символу освіти і науки [4].

Лицьовий бік медалі зроблений із золотої стилізованої зірки – символ слави та перемоги, на якому зображений рельєфний портрет Василя Сухомлинського, під яким також зроблено напис: «ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ». Медаль з'єднана з колодкою та на зворотному боці самої колодки є застібка для прикріплення нагрудного знака до одягу [1].

У 2013 році було запроваджено новий другий варіант дизайну нагрудного знаку «Василь Сухомлинський» [1].

У центральній частині нагрудного знаку зображено портрет В. О. Сухомлинського, який при-

Рисунок 4, 5 – Нагрудний знак «Василь Сухомлинський» (другий варіант). Посвідчення до даної заохочувальної відзнаки Міністерства освіти і науки України

крашений золотистими лавровими вінками – символом слави та перемоги. Над портретом можна побачити малий Державний герб України. Під самим портретом зроблено напис: «ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ» [1, 3].

Отже, Василь Сухомлинський є видатним та мудрим освітянином України. Завдяки його зусиллям та науково-практичним працям набирає обертів розвиток сучасної й незалежної української загальної середньої освіти. І саме сучасна нумізмати́ка і фалеристика тісно поєднує легендарну постать з історією, наукою та літературою. Адже ювілейні монети та нагрудні знаки зберігають вічну пам'ять Василя Сухомлинського, який зробив величезний внесок у розбудову освіти України.

Список використаних джерел

1. Наказ МОН України № 605 від 13.07.2007 «Про затвердження Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0899-07>
2. Р.В. Арешкович, В.В. Плітченко, С.Д. Колесник, Л.М. Патрікац, М. Я. Смовженко. / Банкотно-монетний двір Національного банку України. К.: ГЕУ НБУ, 2008. – 28 с.
3. А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. / Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. 2-е вид. / К.: Либідь, 1994.— 256 с.
4. Л.С. Баешко, А.Н.Гордиенко, А.Н. Гордиенко / под ред. О.В. Перзашкевича/ Энциклопедия символов. М.: Эксмо, 2007— 304 с.
5. Євген Горбуров. Постать В.О. Сухомлинського в українській нумізматиці [Електронний ресурс]: <http://www.vn.mk.ua/stories.php?id=35952&fbclid=IwAR3avQbos15kq1TKqKrlvDfvP45oQA64bNIWS06aXjf67LJVJEV80ejEOIM>
6. «Серце віддаю дітям...» або Історія одного життя [Електронний ресурс]: http://mdu.edu.ua/?page_id=198
7. Список ювілейних та пам'ятних монет України [Електронний ресурс]: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_ювілейних_та_пам%27ятних_монет_Україн_и_з_недорогоцінних_металів

References

1. Nakaz MON Ukrayiny # 605 vid 13.07.2007 «Pro zatverdzhennya Polozhennya pro vidomchi zaوخochuvalni vidznaky Ministerstva osvityry i nauky Ukrayiny [Elektronnyj resurs]: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0899-07>
2. R. V. Areshkovych, V. V. Plitchenko, S. D. Kolesnyk, L. M. Patrikacz, M. Ya. Smovzhenko. / Banknotno-monetnyj dvir Nacionalnogo banku Ukrayiny. K. : GEU NBU, 2008. – 28 s.
3. A. P. Ponomarov, L. F. Artyux, T. V. Kosmina ta in. / Ukrayinska mynuvshyna: Ilyustrovanyj etnografichnyj dovidnyk. 2-e vyd. / K. : Lybid, 1994.— 256 s.
4. L. S. Baeshko, A. N. Gordyenko, A. N. Gordyenko / pod red. O. V. Perzashkevycha / Энциклопедыа символoв. М. : Эксмо, 2007— 304 s.
5. Yevgen Gorburov. Postat V.O. Suxomlynskogo v ukrajinskij numizmatyци [Elektronnyj resurs]: <http://www.vn.mk.ua/stories.php?id=35952&fbclid=IwAR3avQbos15kq1TKqKrlvDfvP45oQA64bNIWS06aXjf67LJVJEV80ejEOIM>
6. «Serce viddayu dityam...» abo Istorya odnogo zhyttya [Elektronnyj resurs]: http://mdu.edu.ua/?page_id=198
7. Spysok yuvilejnyx ta pamyatnyx monet Ukrayiny [Elektronnyj resurs]: https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_yuvilejnyx_ta_pam%27yatnyx_monet_Ukrayin_y_z_nedorogocinnyx_metaliv

Елена Царенко, Артем Кривцов. Жизнь и педагогическая деятельность В. А. Сухомлинского в современной нумизматике и фалеристике Украины

В статье сделана попытка рассмотреть жизненный и творческий путь выдающегося украинского педагога, публициста, поэта и писателя Василия Александровича Сухомлинского (1918-1970) сквозь призму современной нумизматики и фалеристики Украины. Внимание сосредоточено на юбилейных монетах Национального банка Украины и ведомственных наградах Министерства образования и науки Украины.

Ключевые слова: Василий Сухомлинский, нумизматика и фалеристика Украины, юбилейные и памятные монеты, нагрудные знаки.

Olena Tsarenko, Artem Kryvtsov. Life and pedagogical activity of V. O. Sukhomlynskyi in modern numismatics and faleristics of Ukraine

In this article made an attempt to examine the life and career of famous ukrainian teacher, journalist, poet and writer Vasil Sukhomlinsky (1918-1970) through the prism of modern numismatics and phaleristics of Ukraine. Attention is focused on commemorative coins of the National Bank of Ukraine and departmental awards of the Ministry of Education and Science of Ukraine.

Key words: Vasil Sukhomlynskyi, numismatics and faleristics of Ukraine, commemorative and commemorative coins, badges.

УДК 372.416

Лариса ШЕВЧУК

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна
e-mail: sh_l_m@ukr.net*

**ВІД ЧИТАННЯ ТЕКСТУ – ДО ТЕКСТОТВОРЕННЯ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ
В. СУХОМЛИНСЬКОГО)**

У статті акцентовано увагу на методичних ідеях В. Сухомлинського щодо організації та змісту роботи над текстами, створення текстів школярами. Обґрунтовано актуальність і доцільність їх використання у контексті впровадження методики формування текстотворчих умінь учнів початкових класів на засадах текстоцентричного підходу. Зокрема, це робота над мотивацією до читання, стимулювання інтересу до читання завдяки створенню спеціальної атмосфери; систематична робота над текстами; унікальний досвід видатного педагога організації та стимулювання дитячого текстотворення.

Ключові слова: текст, створення текстів, текстотворення молодших школярів, формування текстотворчих умінь, навчання учнів початкової школи, педагогічні ідеї В. Сухомлинського.

Для сучасного світу характерне постійне зростання надзвичайно величезного обсягу текстової інформації. Від рівня сформованості відповідних умінь особистості прямо пропорційно залежить її функціонування у суспільстві, темпи й специфіка духовного зростання й матеріального благополуччя.

Зважаючи на зазначене вище надзвичайно важливим є формування в учнів умінь роботи з текстами, починаючи з початкової школи. На нашу думку, це слід здійснювати шляхом впровадження в освітній процес методики, відповідно до якої, пріоритетним вектором розвитку умінь школярів роботи з текстовою інформацією є уміння створювати власні тексти. Під час розроблення та впровадження такої методики вважаємо за до-

цільне використання співзвучних ідей В. Сухомлинського.

Для ефективного розгляду проблеми формування текстотворчих умінь школярів на засадах текстоцентричного підходу необхідним є детальний аналіз науково-методичної літератури на предмет висвітлення сутності та специфіки творчої діяльності, тексту, роботи над текстами, текстотворення зокрема.

Природу творчості, методологічні засади психології творчості, закономірності та механізми творчої діяльності досліджували В. Бехтерев, Д. Богоявленська, О. Веселовський, К. Дункер, Д. Овсянко-Куликовський, Я. Пономарьов, О. Потєбня, С. Рубінштейн, О. Тихомиров; сутність творчої діяльності, творчі процеси – А. Брушлинський,